

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/86/2023
Identifikačné číslo spisu:	5816204956
Dátum vydania rozhodnutia:	26.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5816204956.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne F.Í. Z., narodenej XX. J. XXXX, R., Š. X. XX, zastúpenej spoločnosťou JUDr. Dušan Serek advokátska kancelária, s. r. o., Námestovo, Lúčna 1, proti žalovanému E. X.J. X., narodenému XX. U. XXXX, Q. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Michalom Murinom, Chlebnice 190, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 7C/157/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. januára 2022 sp. zn. 6Co/20/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26. januára 2022 sp. zn. 6Co/20/2021 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 6Co/20/2021 zo 06. apríla 2022 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom zo 07. októbra 2020 č. k. 7C/157/2016-274 žalobu zamietol a žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania v rozsahu 100 %. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že žalobou, zmenenou 01. októbra 2018, žalobkyňa žiadala, aby súd určil, že nehnuteľnosti CKN parc. č. XXX/XX - záhrady vo výmere 20 m², CKN parc. č. XXX/X - záhrady vo výmere 73 m², ktoré vznikli na základe geometrického plánu č. 10916229-3/2018 Ing. Jána Šimuna odčlenením od EKN parc. č. XX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 536 m², ktorá je evidovaná na LV č. XXXX pre obec a k. ú. Q., patria do dedičstva po R. F., rod. A., narodenej XX. L. XXXX, zomrelej XX. S. XXXX, naposledy bytom Q. Č. XX, v podiele 12/20 a ďalej určil, že pozemky CKN parc. č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 190 m², CKN parc. č. XXX/XX - záhrady vo výmere 59 m², ktoré vznikli na základe geometrického plánu č. 10916229-3/2018 Ing. Jána Šimuna odčlenením od EKN parc. č. XX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 536 m², ktorá je evidovaná na LV č. XXXX pre obec a k. ú. Q. (ďalej aj „sporné nehnuteľnosti“), patria do dedičstva po R. F., rod. A., nar. XX. L. XXXX, zomrelej dňa XX. S. XXXX, naposledy bytom Q. Č. XX, v podiele 12/40, s tým, že tento geometrický plán sa stáva súčasťou rozsudku.

1.1. Žalobu žalobkyňa odôvodnila tým, že je jedinou právnou nástupníčkou po zosnulej R. F., rod. A., nar. XX. L. XXXX, zomrelej dňa XX. S. XXXX (matka žalobkyne), ktorá bola ešte ako podielová

spoluvlastníčka nehnuteľností - pozemnoknižnej parcely (ďalej len „PK parcela“) č. XX, na ktorej stál rodinný dom - drevenica, v súčasnosti so súp. číslom XX a spoločný dvor, a tiež PK parciel č. XX, č. XX a č. XX zapísaných v pozemnoknižnom protokole (ďalej len „PK protokol“) č. XXX k. ú. Q., pod B 6c v podiele 2/20. Na základe dedičského rozhodnutia sp. zn. D 542/80 z 03. augusta 1980 po poručiteľovi F. A., narodenom XX. V. XXXX, zomrelom XX. X. XXXX, sa právna predchodkyňa žalobkyne stala vlastníčkou podielu 10/20 na nehnuteľnostiach, zapísaných v PK protokole č. XXX k. ú. Q., predtým zapísaného na F. A. pod B2 a B4. Spolu tak bola menovaná ku dňu svojej smrti vlastníčkou uvedených nehnuteľností, zapísaných v PK protokole č. XXX k. ú. Q. v podiele 12/20. S vlastníctvom rodinného domu - drevenice na PK parcele č. XX sa spájalo ideálne spoluvlastníctvo k spoločnému dvoru s vedľajšou drevenicou, postavenou na PK parcele č. XX z PK protokolu č. XXX k. ú. Q.. Keďže spoluvlastnícky podiel na spoločnom dvore nebol určený, platí, že je rovnaký pre obe stavby, ku ktorým sa toto spoluvlastníctvo spájalo, t. j. po jednej polovici. Žalobkyňa je v súčasnosti evidovaná na LV č. XXX pre obec a k. ú. Q. pod B6a B7 ako výlučná vlastníčka pozemku CKN parcela č. XXX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 135 m², na ktorom je postavená drevenica súp. číslo XX, ktorá je tiež vo výlučnom vlastníctve žalobkyne a zvyšok pozemku predstavuje v súčasnosti prázdny pozemok, nachádzajúci sa bezprostredne za touto drevenicou. Zvyšná časť pozemku, predstavujúca v súčasnosti voľný dvor, predstavuje v právnom stave po zápise diela Registra o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim (ďalej len „ROEP“) pozemok EKN parcelu č. XX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 536 m², ktorý je evidovaný na LV č. XXXX pre obec a k. ú. Q. na žalovaného ako výlučného vlastníka.

1.2. Ako vyplýva ďalej zo žaloby, žalobkyňa si dala za účelom porovnania pozemno-knižného stavu zápisu v PK protokole č. XXX k. ú. Q. a súčasného zápisu v katastri nehnuteľností vypracovať autorizovanému geodetovi Ing. Jozefovi Hrabčákovi odborné vyjadrenie, v rámci ktorého vykonal spätnú identifikáciu a meranie pôvodných pozemnoknižných parciel a uzavrel, že súčasná EKN parcela č. XX, zapísaná na žalovaného, je tvorená pôvodnými PK parcelami č. XX, č. XX a č. XX a zvyšok predstavuje spoločný dvor. CKN parcela č. XXX predstavuje pôvodné PK parcely č. XX a XX. V súčasnej EKN parcele č. XX sú vlastnícky obsiahnuté pôvodná PK parcela č. XX a zvyšok spoločný dvor. Z toho vyplýva, že spracovateľ diela ROEP v obci Q. vykonal nesprávnu identifikáciu pôvodných pozemnoknižných parciel, keď tieto zahrnul do EKN parcely č. XX, ktorú vlastnícky prideliť vlastníkom zapísaným v PK protokole č. XXX, ktoré im však patriť nemali, resp. nie v celosti. Pôvodným vlastníkom zapísaným v PK protokole č. XXX k. ú. Q. nesvedčilo vlastnícke právo v takom rozsahu, potom ani žalovaný nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k tej časti EKN parcely, ktorá predstavovala pôvodnú PK parcelu č. XX a spoločný dvor v podiele 1, zapísaný v PK protokole č. XXX k. ú. Q.. Susedné pozemky EKN parcely č. XX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 543 m² a č. XX - orná pôda vo výmere 230 m², evidované na LV č. XXXX pre obec a k. ú. Q. sú v spoluvlastníctve sporových strán s výškou spoluvlastníckeho podielu jedna polovica. Žalobkyňa navrhla žalovanému uzatvorenie dohody podľa záverov odborného vyjadrenia geodeta.

1.3. Svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom na § 132 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) a uviedol, že po tom, čo svojim rozsudkom č. k. 7C/157/2016-166 z 05. decembra 2018 žalobe vyhovel a určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po R.H. F., rod. A.L., Krajský súd v Žiline uznesením z 09. marca 2020 sp. zn. 6Co/85/2019 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil konajúcemu súdu na ďalšie konanie. Súd prvej inštancie akceptoval skutkový základ určovacej žaloby, že právna predchodkyňa žalobkyne sporné nehnuteľnosti nadobudla jednak dedením po F. A. a jednak bola pozemkovoknižnou vlastníčkou týchto nehnuteľností a len chybou pri spracovaní diela ROEP v obci a k. ú. Q. došlo k tomu, že ako výlučný vlastník bol zaevidovaný žalovaný. Medzi stranami nebolo sporné, že žalobkyňa je jedinou právnou nástupníčkou po R. F. rod. A.; že R. F., rod. A. bola vlastníčkou PK parciel č. XX a spoločného dvora, ktorý sa spájal s vlastníctvom rodinného domu na PK parcele č. XX a PK parciel č. XX, XX a XX v podiele 2/20 a že spoluvlastnícky podiel 10/20 zdedila po F. A., ktorý bol v PK protokole č. XXX k. ú. Q. zapísaný pod B2 a B6. Žalovaný sa proti žalobe bránil tým, že on pozemok, ktorý je predmetom žaloby, nadobudol dobromyseľne; predchádzajúci vlastníci, ktorí mu pozemok previedli, ho neinformovali o žiadnych problémoch týkajúcich sa tohto pozemku, boli evidovaní ako vlastníci dotknutých pozemkov v katastri

nehnuteľností, pričom vo vzťahu k týmto pozemkom v katastri nehnuteľností neboli evidované žiadne ťarchy.

1.4. Prvoinštančný súd v intenciách zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu uznal obranu žalovaného, nakoľko v čase, keď žalovaný kupoval dotknuté pozemky, boli predávajúce osoby evidované ako vlastníci v katastri nehnuteľností bez akýchkoľvek tiarch a poznámok a v prospech žalovaného bol povolený vklad vlastníckeho práva. Žalovaného teda považoval za dobromyseľného nadobúdateľa pozemkov, pretože konal v dôvere v zápis v katastri nehnuteľností a v rozhodnutie štátneho orgánu. Tento záver mal súd prvej inštancie podporený aj výsluchom svedkyne L. W., ktorá bola jednou z osôb, ktoré žalovanému pozemky predali. Uviedla, že nemala žiadne pochybnosti o tom, že by im predávaný pozemok nepatril, vždy ho užívala ich rodina a o pozemok sa aj starali jej švagrovia a brat. Mal tiež za preukázané, že žalobkyňa už v roku 2008, kedy bolo vydané rozhodnutie v dedičskom konaní po jej matke R. F. rod. A., mohla podniknúť kroky na ochranu svojho vlastníckeho práva, pretože podľa tohto dedičského rozhodnutia predmetom dedenia boli len parcely EKN č. XX a č. XX v obci a k. ú. Q. v podiele 3/10 a parcela č. XX predmetom dedenia nebola. Konajúci súd preto neprisvedčil tvrdeniu žalobkyne, že ihneď, ako sa dozvedela o spornosti svojho vlastníckeho práva, začala podnikáť kroky na jeho ochranu. Žalobkyňa totiž už v roku 2008 mohla zistiť spornosť svojho práva, ale žalobu podala až v roku 2016. Túto okolnosť súd prvej inštancie vyhodnotil tak, že žalobkyňu možno považovať za nedbalého vlastníka, a v prípade riešenia otázky, či poskytnúť vyššiu ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi, alebo nedbalému vlastníkovi, sa priklonil k tomu, že vyššiu mieru ochrany má požívať dobromyseľný nadobúdateľ. Poznamenal, že odvolací súd v zrušujúcom uznesení poukázal aj na to, že nie je zrejmé, prečo žalobkyňa zostala pasívna a nevyužila možnosť obrany prostriedkami, ktoré jej umožňovali osobitné právne predpisy, v konaní o schválení ROEP. Žalobkyňa v tejto súvislosti tvrdila, že ona ani jej matka o tomto konaní nemali vedomosť, pretože ani jednej z nich nebol doručený návrh registra a to napriek tomu, že R. F. rod. A. nebola neznámy vlastník, ktorému by sa doručovalo verejnou vyhláškou. Konštatoval, že z rozhodnutia Okresného súdu Námestovo z 28. apríla 2020, ktoré predložila žalobkyňa vyplýva, že návrh tohto registra správny orgán zverejnil verejnou vyhláškou 07. marca 2005, pritom R. F., rod. Hučalová si výpis z návrhu registra neprevzala - zomrela už v roku XXXX, teda v čase doručovania už nežila. Podľa názoru prvoinštančného súdu mala ale žalobkyňa možnosť podať podnet na zmenu údajov v registri, pretože dňa 23. júna 2008 správny orgán vykonal zápis registra do katastra nehnuteľností a žalobkyňa získala 28. augusta 2008 rozhodnutie o dedičstve po svojej matke, takže do troch rokov od zápisu registra do katastra nehnuteľností, t. j. do 23. júna 2011 ešte žalobkyňa mohla podať podnet na zmenu údajov v registri, pretože už z dedičského rozhodnutia po neb. R. F., rod. A. zistila, že pozemky, vo vzťahu ku ktorým sa domáha požadovaného určenia, že patria do dedičstva, neboli predmetom dedičského konania. Prvoinštančný súd rešpektoval právny názor odvolacieho súdu vyslovený v zrušujúcom uznesení a preto dospel k záveru, že žalovaný je dobromyseľným nadobúdateľom pozemkov, ktoré sú predmetom tohto sporu. Žalovaný totiž vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam nadobudol kúpnyml zmluvami od predávajúcich, ktorí boli v čase prevodu evidovaní v katastri nehnuteľností ako ich vlastníci. O trovách konania rozhodol podľa § 255 zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 26. januára 2022 sp. zn. 6Co/20/2021 v spojení s opravným uznesením zo 06. apríla 2022 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Stotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie, že s prihliadnutím na individuálne okolnosti prejednávanej veci by nebolo spravodlivé, ak by nepriznal ochranu v dobrej viere žalovaného ako nadobúdateľa predmetných nehnuteľností.

2.1. Odvolací súd porovnaním existujúcej početnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“), Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vrátane záverov Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. IVOBdo/2/2020, so zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci dospel k záveru, že v tomto konkrétnom prípade by nebolo spravodlivé, ak by nepriznal ochranu v dobrej viere žalovaného ako nadobúdateľa predmetných nehnuteľností.

2.2. Zrekapitulovaním obsahu spisu mu vyplynulo, že 12. mája 2008 bolo vydané rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Námestove č. ROEP-2008/00002-34 o schválení Registra o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim (ROEP) v k. ú. Q., v priebehu ktorého konania podľa zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov, právna predchodkyňa žalobkyne a následne aj žalobkyňa nevyužili možnosť obrany prostriedkami, ktoré im osobitné právne predpisy umožňovali. V danej súvislosti žalobkyňa uviedla, že výpis z ROEP bol doručovaný jej právnej predchodkyni R. F., rod. A., ktorá si tento výpis neprevzala. Menovaná zomrela XX. S. XXXX. Odvolací súd mal za zrejmé, že po zverejnení návrhu registra (07. marca 2005), po ktorom sa vykonávalo doručovanie výpisov jednotlivým účastníkom, už správny orgán nezisťoval okruh dedičov po poručiteľke R. F., rod. A. (hoci dôvod neprevzatia tejto zásielky menovanou bol správnemu orgánu známy, keďže jej výpis z registra doručoval), a teda na účely námietkového konania sa na ňu vzťahovalo ustanovenie § 7 ods. 1 druhá veta v spojení s § 7 ods. 2 písm. a) zákona č. 180/1995 Z. z. v znení platnom po 07. marci 2005 - lehota na podanie námietok mala plynúť odo dňa doručenia výpisu, a nie odo dňa jeho zverejnenia na obvyklom mieste v obci, nakoľko nešlo o neznámeho vlastníka. Keďže F. Z. (t. j. žalobkyni) výpis z návrhu registra následne správny orgán nedoručoval, žalobkyňa v tom čase nemala zákonnú možnosť podať námietky voči výpisu z návrhu registra ROEP v zmysle § 7 zákona č. 180/1995 Z. z. Odvolací súd sa stotožnil s argumentáciou, že ani táto skutočnosť nemôže byť pre rozhodovanie relevantná; žalobkyňa totiž už 28. augusta 2008, kedy bolo vydané rozhodnutie v dedičskom konaní Okresného súdu Dolný Kubín po jej matke (sp. zn. 2D/114/2008) mohla podniknúť kroky na ochranu svojho vlastníckeho práva, pretože podľa tohto dedičského rozhodnutia predmetom dedenia boli len parcely EKN č. XX a XX v obci a k. ú. Q. v podiele 3/10 a parcela č. XX ani nebola predmetom dedenia. Zdôraznil, že žalobkyňa už v roku 2008 mohla objektívne zistiť spornosť svojho práva, no napriek tomu žalobu v tejto veci podala až v roku 2016.

2.3. Zo skutočnosti, že žalobkyňa bezprostredne po tom, ako sa dozvedela o spornosti svojho vlastníckeho práva nezačala podnikáť kroky na jeho ochranu, prvoinštančný súd vyvodil, že ak v roku 2008 bolo vydané rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Námestove o schválení registra o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahoch k nim v k. ú. Q. a následne Okresný súd Dolný Kubín v tom istom roku prostredníctvom povereného súdneho komisára vydal dedičské rozhodnutie po poručiteľke R. F., rod. A. a žalobkyňa aj po vydaní obidvoch uvedených rozhodnutí štátnych orgánov zostala pasívna a neriešila spornosť svojho práva, keďže žalobu v tejto veci podala až v roku 2016, odvolací súd vyvodil adekvátne zhodnotenie veci súdom prvej inštancie, že žalobkyňu možno považovať za nedbalého vlastníka; zopakoval, že žalobkyňa mala možnosť podať podnet na zmenu údajov v registri do 3 rokov od zápisu do registra do katastra nehnuteľností, t. j. do 23. júna 2011, pretože už z dedičského rozhodnutia Okresného súdu Dolný Kubín sp. zn. 2D/114/2008 po svojej alebo jej matke zistila, že sporné nehnuteľnosti neboli predmetom dedičského konania.

2.4. Odvolací súd mal za to, že žalovaný nemôže byť postihovaný za to, že v minulosti pri svojom rozhodovaní pochybil správny orgán, pričom proti rozhodnutiu správneho orgánu mala žalobkyňa dostatočný časový priestor na to, aby sa účinne bránila a uplatňovala svoje vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam. Vyjadril presvedčenie, že žalovanému ako nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nebol nikdy istý svojím vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu. Žalovaný nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam dobromyseľne, keďže tieto nadobudol od vlastníkov zapísaných na liste vlastníctva týkajúcom sa sporným nehnuteľností a po tom, ako v obci Podbiel právoplatne skončilo konanie ROEP. Rozvinul úvahu, že ak žalovaný pri nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vychádzal zo štátom stanovenej evidencie nehnuteľností, t. j. konal v dobrej viere v konštitutívny akt štátu, potom je štát povinný vlastníckemu právo tejto osoby poskytnúť primeranú právnu ochranu. Žalovaný nenadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam za pochybných, prípadne reťazových prevodov v krátkom časovom období, ale tieto nadobudol od vlastníkov zapísaných na príslušnom liste vlastníctva po právoplatnom skončení konania ROEP v obci Q.. K uvedeným prevodom došlo v rokoch 2009 a 2010

dobromyseľne, na základe kúpnych zmlúv od vlastníkov riadne evidovaných na príslušných listoch vlastníctva k týmto nehnuteľnostiam, bez zápisu akýchkoľvek tiarch a práv tretích osôb.

2.5. S poukazom na početnú judikáciu Európskeho súdu pre ľudské práva („ESLP“), ktorý poskytol súdnu ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi vlastníckeho práva v mnohých svojich rozhodnutiach (Brosset-Triboulet a ďalší v. Francúzsko, ÖNERYILDIZ v. Turecko, BEYELER v. Taliansko, MOSKAL v. Poľsko, ŽÁKOVÁ v. Česká republika, GLADISHEVA v. Ruská federácia - v posledných dvoch prípadoch súd zdôraznil, že sťažovateľka, ktorá konala v dobrej viere, že je vlastníkom pozemkov, by nemala byť postihovaná za pochybenia správnych orgánov), zohľadniac pritom vlastnú argumentáciu, odvolací súd uviedol, že pri rozhodovaní sporu sa odklonil od právneho názoru Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prezentovaného v uznesení sp. zn. I/OBdo/2/2020 zo dňa 27. apríla 2021, ktorý podľa jeho názoru nezohľadňuje skutočnosť, že ESLP v označených rozhodnutiach poskytol ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi aj v prípadoch, ak vnútroštátne právo určitého štátu neumožňovalo nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa, keď zároveň konštatoval predchádzajúce pochybenie štátnych orgánov v konaní, alebo ich dlhodobú nečinnosť. Akcentoval, že žalovaný objektívne nemal možnosť pri zachovaní maximálnej možnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosti od osoby, ktorá ich vlastníkom v skutočnosti nie je. Práve táto výnimočnosť okolností, založila dobromyseľnosť nadobúdateľa s následkom jej prevahy nad ochranou žalobkyne ako pôvodnej vlastníčky.

2.5. Za mimoriadny v tomto smere považoval nález Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, ktorý obsahuje zásadný postoj v riešení otázky „nemo plus iuris“ spôsobom, že „z hľadiska poskytnutia ústavnoprávnej ochrany sa musí postaviť na rovnakú úroveň vlastnícke právo pôvodného vlastníka a nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti novým nadobúdateľom na základe jeho dobrej viery. Tým sa dostávajú do vzájomnej kolízie obidve ústavné hodnoty - princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet, t. j. nikto nemôže previesť na iného viac práv, než koľko sám má). Pokiaľ však nemožno zachovať maximum z obidvoch základných práv (čo platí aj pre tento prípad), treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. Vyššie riziko má nie byť nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní“.

2.6. V kontexte nepremlčateľnosti vlastníckeho práva (čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) odvolací súd podčiarkol, že plynutie času samozrejme má právny význam a môže viesť k oslabovaniu vlastníckeho práva, prípadne až k jeho zániku, a to nielen v súvislosti s aplikáciou inštitútu vydržania (§ 134 Občianskeho zákonníka), ale tiež pri originárnom nadobúdaní vlastníckeho práva v dobrej viere. Čím dlhší čas uplynie od nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom, tým má ústavnoprávna ochrana princípu právnej istoty bona fide vlastníka na pomyselných váhach „väčšiu váhu“, než má ochrana vlastníckeho práva pôvodného (skutočného) vlastníka. Doplnil, že štát má pozitívny záväzok, aby bol jeho právny poriadok spoľahlivý. Ak niekto pri nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vychádza zo štátom stanovenej evidencie nehnuteľností, t. j. koná v dobrej viere v konštitutívny akt štátu, potom je štát povinný vlastníckemu právu tejto osoby poskytnúť primeranú právnu ochranu. V prípade pochybenia štátu v evidencii nehnuteľností má nie byť zodpovednosť za škodu spôsobenú pôvodnému (skutočnému) vlastníkovi štát, nie dobromyseľný nadobúdateľ vlastníckeho práva. Súd by nemal svojím rozhodnutím v prospech pôvodného vlastníka vytvárať z dobromyseľného vlastníka ďalšieho poškodeného. Odvolací súd posúdenie dobrej viery zovšeobecnil na tézu, že možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom je daná výhradne vtedy, pokiaľ nadobúdateľ objektívne nemal možnosť pri zachovaní maximálnej možnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosti od osoby, ktorá ich vlastníkom v skutočnosti nie je.

2.7. Odvolací súd porovnaním existujúcej bohatej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky,

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vrátane záverov Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1VOBdo/2/2020, so zreteľom na individuálne okolnosti prejednávanej veci dospel k záveru, že v tomto konkrétnom prípade by nebolo spravodlivé, ak by nepriznal ochranu v dobrej viere žalovaného ako nadobúdateľa predmetných nehnuteľností. Odvolací súd pripustil, že jeho právny názor na vec je opačný ako je prezentovaný Veľkým senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v označenom rozhodnutí, ale poukázal na skutočnosť, že judikatúra dovolacieho súdu je v otázke riešenia nadobudnutia vlastníckeho práva na základe absolútne neplatného právneho úkonu odlišná. Na potvrdenie legitimacy svojho postupu dodal, že Ústavný súd Slovenskej republiky je aj vo vzťahu k Veľkému senátu „nadradený súd“, preto jeho judikatúra predstavuje pre všetky rozhodovacie formácie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky záväzné výkladové usmernenie pri rozhodovaní skutkovo i právne obdobných vecí, teda aj pri posudzovaní možnosti nadobúdania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP tak, že priznal žalovanému ako úspešnej procesnej strane nárok na ich náhradu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; konštatuje to v napadnutom rozsudku aj samotný odvolací súd, ktorý však právnu otázku vyriešil v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a odklon, tak ako ho odôvodnil odvolací súd, nie je v súlade s aktuálnou právnu úpravou a aktuálnou judikatúrou dovolacieho súdu. Žalobkyňa v prvom rade poukázala na už uvedené rozhodnutie Veľkého senátu sp. zn. 1VOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021 a na naň nadväzujúce uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/278/2019 (publikované pod por. č. 51 v časopise Zo súdnej praxe č. 6/2021) a sp. zn. 7Cdo/174/2020 zo 16. marca 2022, ktoré možno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a judikovali, že de lege lata nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo k veci od nevlastníka len na základe dobrej viery (okrem taxatívne zákonom stanovených výnimiek) a upozornila, že k tomuto názoru sa prikláňa aktuálne aj Ústavný súd Slovenskej republiky, resp. pripúšťa jeho nadobudnutie len za celkom výnimočných okolností a de facto ojedinele, pričom len vychádzanie z údajov zapísaných v katastri nehnuteľností (§ 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z.) takouto výnimočnou okolnosťou nie je (I. ÚS 239/2016, II. ÚS 410/2018, I. ÚS 50/2016, IV. ÚS 65/2019, IV. ÚS 59/2021).

3.1. Dovolateľka zastávala názor, že nakoľko bolo znaleckým dokazovaním preukázané, že žalovaný nemohol v rozsahu žalobkyňou žalovaného podielu nadobudnúť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, nakoľko jeho právnym predchodcom (predávajúcim) toto právo v takomto rozsahu nesvedčilo, nemohol sa v zmysle zásady nemo plus iuris ad alium transfere potest stať vlastníkom sporných pozemkov aj v rozsahu žalobkyňou žalovaného spoluvlastníckeho podielu. V danom prípade nešlo o žiadnu zo zákonom stanovených výnimiek, kedy zákon priznáva samotnej dobrej viere právotvorné účinky (§ 486 Občianskeho zákonníka, § 93, ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z., § 446 Obchodného zákonníka, § 140 ods. 2, písm. l) v spojitosti s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku a pod.).

3.2. Právne zdôvodnenie odvolacieho súdu o odklone od citovanej judikatúry dovolacieho súdu žalobkyňa nepovažovala za postačujúce, keďže právotvorné účinky dobrej viery žalovaného v zásade oprel iba o ustanovenie § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. ustanovujúceho vyvrátiteľnú domnienku správnosti údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, ktorá však, ako uvádzajú vyššie uvedené rozhodnutia najvyšších súdnych autorít, sama osebe (vzhľadom na jej zákonom predpokladanú „vyvrátiteľnosť“) nie je a nemôže byť onou „okolnosťou“, ktorá by mohla prelomiť zásadu nemo plus iuris. Zároveň vyslovila presvedčenie, že v danom prípade (de lege lata) nemožno len samotnej dobrej viere - bez súčasného uplynutia vydržacej doby, priznať právo dobromyseľnému nadobúdateľovi. Právna istota je v takom prípade (vo vzťahu k dobromyseľnému nadobúdateľovi) zabezpečená práve inštitútom vydržania. V prejednávanom spore však bolo preukázané, že žalovaný vlastnícke právo v rozsahu žalovaného podielu nevydržal, nakoľko žalobkyňa podala žalobu v roku 2016 (písomnú mimosúdnu výzvu mu zasielala ešte v novembri 2015) a žalovaný nadobúdala sporné nehnuteľnosti kúpnyimi zmluvami v rokoch 2009 a 2010.

3.3. Na margo toho, že odvolací súd na podporu svojho právneho názoru odkázal na viacero rozhodnutí ESLP, najmä posledný rozsudok vo veci Žáková v. Česká republika (sťažnosť č. 2000/09), ktorý vo svojom odôvodnení vychádza aj zo skorších rozhodnutí ESLP (Öneryildiz v. Turecko, Beyeler v. Taliansko, Moskal v. Poľsko) dovolateľka ozrejmla, že predmetom tohto rozsudku bola odlišná právna situácia; išlo o právne posúdenie, či sťažovateľka (ako pôvodná vlastníčka pozemkov), ktorej bol majetok odobratý štátom trestným rozsudkom (z dôvodu jej emigrácie z ČSSR), ktorý bol následne zrušený so spätným účinkom, sa môže s úspechom domáhať určenia svojho vlastníckeho práva v civilnom konaní (ak jeho vrátenie neuplatnila predtým v rámci osobitného reštitučného konania) a to z dôvodu, že v určitom období (po roku 1989) ju aj samotné štátne orgány považovali a evidovali za vlastníčku pozemkov. Išlo tu teda o právne posúdenie, či je možné žiadať de iure o vrátenie vlastníctva k predtým štátom odobratej nehnuteľnosti v následnom civilnom konaní o určovacej žalobe, ak oprávnený vlastník skôr nevyužil možnosť navrátenia prostredníctvom osobitného reštitučného konania (z dôvodu, že v rozhodnej dobe ho štátna evidencia považovala za vlastníka a teda nemal dôvod podávať návrh na začatie reštitučného konania). Mala za to, že v konaní pred ESLP išlo o posúdenie inej „dobrej viery“, ktorá nedopadá na posúdenie dobrej viery, ktorej posúdenie vyvstalo v tomto spore. Napokon aj ESLP v cit. rozhodnutí v bode 59. uviedol, že podľa vnútroštátneho práva iba samotný zápis v katastri nehnuteľností nepredstavuje právny nárok, má iba deklaratórnu povahu. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhla postupom podľa § 449 ods. 1 CSP rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec postupom podľa § 450 CSP vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP

7. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. V prejednávanej veci žalobkyňa prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP za súčasného vymedzenia právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, t. j. či je možné platne nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od jej nevlastníka na základe dobromyseľnosti nadobúdateľa a či jedna zo základných zásad súkromného práva „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“, chrániaca vlastnícke právo skutočného (pravého) vlastníka, môže byť prelomená dobrou vierou nadobúdateľa. V danom prípade dovolateľka vymedzila právnu otázku, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu s poukazom na rozhodnutie Veľkého senátu sp. zn. 1VObo/2/2020 z 27. apríla 2021 a na naň

nadväzujúce uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/278/2019 (publikované pod por. č. 51 v časopise Zo súdnej praxe č. 6/2021) a sp. zn. 7Cdo/174/2020 zo 16. marca 2022.

10. Keďže žalobkyňou nastolená právna otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, dovolací súd v ďalšom skúmal, či žalobkyňa opodstatnene vytýka, že pri riešení tejto otázky zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci.

11. Odvolací súd pripustil v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, že jeho právny názor na vec je opačný od uznesenia Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej aj „Veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1 VOBo 2/2020 (R 56/2021) s vysvetlením, že judikatúra dovolacieho súdu je v otázke riešenia nadobudnutia vlastníckeho práva na základe absolútne neplatného právneho úkonu odlišná.

11.1. K uvedenému argumentu dovolací súd uvádza a v nasledujúcich bodoch bližšie rozvedie, že skutočne, až donedávna existovali dve skupiny rozhodnutí najvyššieho súdu posudzujúce predmetnú právnu otázku, keď do prvej skupiny bolo možné zaradiť rozhodnutia zotrávajúce na zásade nemo plus iuris a do druhej skupiny rozhodnutia, ktoré umožňovali prelomenie predmetnej zásady, keď v nich okrem iného boli reflektované závery vyslovené v nálezoch ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 151/2016 z 03. mája 2017 a sp. zn. I. ÚS 460/2017 z 20. decembra 2017, resp. aj rozhodnutia, ktoré pripúšťali nadobudnutie vlastníckeho práva (len) na základe dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti.

11.2. Do prvej skupiny rozhodnutí zotrávajúcich na zásade nemo plus iuris patrili napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/146/2012, 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016, 5MCdo/12/2011 a 7Cdo/139/2019, ktoré okrem iného uvádzali, že „ak je prvotná kúpna zmluva neplatná, nestal sa prvý kupujúci (v preskúmvanej veci je ním žalovaný 1/) vlastníkom nehnuteľnosti a v prípade jej ďalšieho prevodu nesvedčí v prospech ďalších nadobúdateľov (vrátane žalovaných 3/ a 4/) vlastnícke právo, ktoré by malo byť odvodené od vlastníckeho práva prvého kupujúceho. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva; nemožno preto ani uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám.“ ... „i keď v prípade neplatného právneho úkonu o prevode nehnuteľnosti 'prevedených' ďalej na iných nadobúdateľov svedčí v prospech týchto ďalších nadobúdateľov 'modus', chýba im 'titulus'. Dobrá viera týchto ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa (§ 129 a nasl. Občianskeho zákonníka). Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytuje nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inými slovami: pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri“.

11.3. Do druhej skupiny rozhodnutí, ktoré pripúšťali prelomenie zásady nemo plus iuris, resp. priamo konštatovali možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva (resp. iného vecného práva) s odkazom na dobrú vieru jeho nadobúdateľa, bolo možné zaradiť rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/160/2018, 2Cdo/231/2017, 4Cdo/102/2017, 4Cdo/95/2019, 4Cdo/142/2019, 4Cdo/28/2020, 6Cdo/71/2011 a 6Cdo/792/2015, z ktorých vyplývali okrem iného nasledovné závery: „aj keď dôsledkom vyplývajúcim z vyššie uvedenej zásady je nemožnosť nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od nevlastníka, nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V súvislosti s riešením kolízie týchto princípov dovolací súd zastáva názor, že ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou 'nikto nemôže previesť viac práv, než má sám' možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejme, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky z 2. októbra 2012, sp. zn. I. ÚS 3314/11). Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi

sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe. O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.“ ... „v tomto prípade totiž platí, že vlastníkom veci sa stane ten, kto legálne získal vec zapísanú v katastri nehnuteľností a bol vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere v oprávnenie druhej zmluvnej strany vlastnícke právo previesť na základe riadneho titulu. Dobrá viera tu nie je formulovaná ako výnimka zo základného pravidla, ale ako znak skutkovej podstaty základnej normy (§ 123 Občianskeho zákonníka). Preto nadobúdateľ svoju dobrú vieru nebude musieť preukazovať, lebo aj v pochybnostiach platí, že držba je oprávnená (§ 130 ods. 1 in fine Občianskeho zákonníka). Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil, t. j. aby podal plný dôkaz zlej viery nadobúdateľa a na jeho ťarchu pôjde, pokiaľ sa mu to nepodarí preukázať“.

11.4. Dovolací súd zároveň upriamuje pozornosť na nález ústavného súdu z 19. januára 2021 sp. zn. I. ÚS 510/2016, ktorý do istej miery korigoval svoje predošlé rozhodnutia vo vzťahu k nastolenej právnej otázke a svojim spôsobom otvoril cestu k ustáleniu rozhodovacej praxe v tejto oblasti aj na pôde najvyššieho súdu, ktoré našlo svoje zhmotnenie v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2020. Ústavný súd sa vyjadril k viacerým skutočnostiam, ktoré sú významné aj pre skúmaný spor, a to k záverom vysloveným v uznesení najvyššieho súdu z 27. februára 2013 sp. zn. 6Cdo/71/2011, k rozdielnej judikatúre najvyššieho súdu, týkajúcej sa predmetnej právnej otázky (a to aj v nadväznosti na rozhodnutia ústavného súdu), či k ochrane dobromyseľného nadobúdateľa.

11.5. Ústavný súd tu uviedol, že „Materiálna publicita údajov katastra nehnuteľností je vyvrátiteľná a podmienená tým, či sa v konkrétnom prípade nepreukáže nesúlad údajov katastra so skutočným stavom. S touto okolnosťou musí byť opatrný nadobúdateľ uzrozmenný, preto iba viera nadobúdateľa v správnosť údajov v katastri nestačí na prelomenie zásady nemo plus iuris. De lege lata vychádza náš právny poriadok z predpokladu, že ak zákon neustanoví inak, nikto nemôže previesť na iného vlastnícke právo, ktorým sám nemôže disponovať.“ (pozri nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 510/2016 z 19. januára 2021 publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 10/2021).

11.6. Okrem toho na závery vyplývajúce z citovaného nálezu odkázal ústavný súd - pri nezavrnutí mimoriadne výnimočnej možnosti poskytnutia ochrany práv dobromyseľným nadobúdateľom, avšak pri zdržanlivom prístupe k tejto otázke - aj v uznesení z 09. februára 2021 sp. zn. IV. ÚS 59/2021.

11.7. V otázke prelomenia zásady nemo plus iuris a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa však došlo medzitým k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to prostredníctvom uznesenia Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VOBdo 2/2020, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky aj ako judikát R 56/2021, ktorý vo vzťahu k nastolenej právnej otázke judikoval právne vety: I. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. II. S poukazom na právnu zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastníak nehnuteľností. III. Dobrá viera nadobúdateľa, že hnutelnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava de lege lata nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje. IV. Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia

vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľnosti zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník.

12. Summa summarum právna a súdna prax v otázke uprednostnenia ochrany práv pôvodného vlastníka pred ochranou dobromyseľného nadobúdateľa od nevlastníka prešla obdobím názorovej nejednotnosti, ktorá sa prejavila aj v prejednávanej veci (právny názor prvoinštančného súdu vyjadrený v jeho prvom rozhodnutí verzus právny názor odvolacieho súdu). Na úrovni najvyššieho súdu došlo k nastoleniu jednoty rozhodnutí veľkého senátu R 56/2021, na ktoré poukazuje aj napadnuté uznesenie odvolacieho súdu. Na úrovni ústavnej súdnej praxe taktiež došlo v ostatnom období k ustáleniu na právnom názore o potrebe uprednostnenia ochrany pôvodného vlastníka s výnimkou tých prípadov, kde zákon výslovne vytvára právny rámec pre možnosť nadobudnutia vlastníctva od nevlastníka.

13. Je nepochybné, že zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05). Od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu (§ 48 CSP) [II. ÚS 252/2019]. Veľký senát je zásadným právnym nástrojom, ktorým možno zjednotiť rozdielnu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, a to aj s ohľadom na záväznosť jeho rozhodnutí podľa § 48 ods. 3 veta prvá CSP pre ostatné senáty (občianskoprávneho ako aj obchodnoprávneho kolégia) najvyššieho súdu.

13.1. Publikovaním uznesenia Veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 VObo 2/2020 v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (R 56/2021) preto nemožno ďalej hovoriť, že judikatúra dovolacieho súdu je v otázke riešenia nadobudnutia vlastníckeho práva na základe absolútne neplatného právneho úkonu odlišná. Aby najvyšší súd mohol plniť svoju základnú úlohu, ktorou je zjednocovanie judikatúry, musí samotná judikatúra najvyššieho súdu pôsobiť navonok jednotne, k čomu majú prispieť najmä všeobecne záväzné rozhodnutia veľkého senátu.

14. K retrospektívnym účinkom zmenenej judikatúry dovolací súd vyjadruje vo svojich rozhodnutiach priebežne stabilný názor (sp. zn. 8MCdo/4/2014, 3Cdo/223/2016, 3Cdo/198/2017, 9Cdo/67/2020, 7Cdo/20/2021), že pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu a iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti, ale nový právny názor je potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza.

15. V predmetnom rozhodnutí veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke okrem iného uviedol, že slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje, keďže vlastnícke právo možno nadobudnúť len zákonom predpísaným spôsobom. To platí tak v prípade derivatívneho nadobúdania vlastníckeho práva, ako aj v prípade originárneho nadobúdania vlastníckeho práva. Nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Veľký senát dodal, že z predmetného konštatovania vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jej vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nie je možné zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci

(podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

15.1. Veľký senát ďalej poukázal na výnimky zo zásady *nemo plus iuris*, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, ktoré sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky zaradil ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017) [resp. § 140 ods. 2 písm. l) v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 01. apríla 2017], pričom uviedol, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu *nemo plus iuris* - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

15.2. Pri posudzovaní zásady *nemo plus iuris* (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) je potrebné rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho a doplnil, že v prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

15.3. Veľký senát ďalej akcentoval, že je potrebné naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. 1Cdo/96/1995 (publikovanom v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 39/1998), v zmysle ktorého „absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností“. Možnosť prelomenia zásady *nemo plus iuris* - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam, a to ani s odkazom na článok 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, z ktorého ako takého tiež nie je možné odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa.

15.4. Veľký senát napokon dospel k záveru, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť zapísaného údajov v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo (a pre poskytnutie ochrany tomuto právu), ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Naďalej tak je potrebné zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

16. Právne závery vyjadrené Veľkým senátom v uznesení z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VObd/2/2020 (R 56/2021) sú pre senáty najvyššieho súdu záväzné (§ 48 ods. 3 prvá veta CSP) a na rozhodnutie veľkého senátu už medzičasom nadviazal najvyšší súd aj rozhodnutiami sp. zn. 8Cdo/278/2019, 7Cdo/174/2020, 7Cdo/52/2023, 7Cdo/272/2021, ktorú líniu sleduje najvyšší súd i v preskúmvanej veci. Preto dovolací súd dospel k záveru, že pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie v dovolateľkou nastolenej právnej

otázke na inom právnom názore, podľa ktorého ochrana žalobkyne ako pôvodnej vlastníčky sporných nehnuteľností zaručovaná zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ bola v predmetnej veci prelomená ochranou dobrej viery žalovaného s argumentom (parafráz.), že tieto mal nadobudnúť od vlastníkov riadne evidovaných na príslušných LV a po tom, ako v obci Podbiel právoplatne skončilo konanie ROEP a že ak žalovaný pri nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vychádzal zo štátom stanovenej evidencie nehnuteľností, t. j. konal v dobrej viere v konštitutívny akt štátu, potom je štát povinný vlastníckemu právu tejto osoby poskytnúť primeranú právnu ochranu“ (pozn. za situácie, keď nešlo ani o jeden z taxatívne vymedzených prípadov, ktoré zákon v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje), treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Na uvedenom základe je dovolanie žalobkyne nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

17. Odvolací súd s dôrazom na (z jeho pohľadu) mimoriadny význam nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, ktorý obsahuje zásadný postoj v riešení nastolenej otázky (parafráz.): „Vyššie riziko má niest' nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní“, preferoval jeho judikatúrnu záväznosť na úkor Veľkého senátu s tým, že ústavný súd je aj vo vzťahu k Veľkému senátu „nadradený súd“ a preto jeho judikatúra predstavuje pre všetky rozhodovacie formácie najvyššieho súdu záväzné výkladové usmernenie pri rozhodovaní skutkovo i právne obdobných vecí.

17.1. Nesprávnosť predmetného právneho záveru podľa dovolacieho súdu spočíva v tom, že zákon zveruje zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov do právomoci najvyššieho súdu a nie ústavného súdu (k tomu viď § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch). Predmetnú skutočnosť vo svojich rozhodnutiach opakovane nespochybňuje ani samotný ústavný súd (I. ÚS 199/07, I. ÚS 235/07, I. ÚS 256/08, I. ÚS 494/2020, II. ÚS 810/2016, III. ÚS 756/2017 a IV. ÚS 366/2018). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

17.2. V novšej judikatúre ústavný súd zvyrazňuje aj tú skutočnosť, že od 01. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu (podľa § 48 CSP) s tým, že do týchto kompetencií najvyššieho súdu nemá ústavný súd oprávnenie zasahovať (rovnako aj I. ÚS 136/2019 a II. ÚS 252/2019).

17.3. K samotnej genéze sporu obsiahnutého v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 dovolací súd poukazuje na nasledovné relevantné skutočnosti; predmetným nálezom ústavný súd konštatoval porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21CoKR/3/2013 z 29. októbra 2013 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obdo/24/2014 z 30. apríla 2014. Podstatou konania pred všeobecnými súdmi bola žaloba sťažovateľa, ktorou sa podľa § 78 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov domáhal vylúčenia nehnuteľností z konkurznej podstaty mesta zapísaných ako kultúrny dom súp. č. XXXX o výmere 1 750 m² a zast. plocha o výmere 1 051 m², ktoré nadobudol na základe kúpnej zmluvy z 15. februára 2000 od predávajúceho úpadcu, v zastúpení správcom konkurznej podstaty a súhlasu príslušného konkurzného súdu opatrením zo 14. decembra 1999 za kúpnu cenu 33 193,92 eura, ale ktoré žalovaný správca konkurznej podstaty úpadcu v konkurze, 29. októbra 2007 zapísal do konkurznej podstaty úpadcu. Skutkové okolnosti sporu sa týkali privatizovaného majetku, ktorý od štátu získala spoločnosť, ktorá ju v rámci speňažovania svojho majetku v zastúpení správcom konkurznej podstaty a so súhlasom konkurzného súdu previedla kúpnu zmluvou z roku 2000 s povoleným

vkladom vlastníckeho práva 09. marca 2000 do príslušného katastra nehnuteľností na sťažovateľa. Hodno zdôrazniť, že ústavný súd tu nerozhodoval o porušení článku 20 ods. 1 ústavy (právo vlastníť majetok) ani o porušení čl. 1 (Ochrana majetku) Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ku ktorým judikatúra je pre všeobecné súdy v občianskoprávnom konaní o určenie vlastníckeho práva interpretačne záväzná v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy pri hmotnoprávnej interpretácii ustanovenia § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ústavný súd neposudzoval porušovanie práva na ochranu majetku sťažovateľa ako dobromyseľného nadobúdateľa, ale vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie pre namietané porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie za účelom opätovného právneho posúdenia a vecného odôvodnenia nového rozhodnutia. Táto skutočnosť následne umožnila, aby právne otázky nadobúdania vlastníckeho práva boli predmetom ďalšieho skúmania, ktoré bolo uzavreté v rámci všeobecných súdov (nota bene) práve rozhodnutím Veľkého senátu sp. zn. IVOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021 (R 54/2021).

18. Odvolací súd svoj odklon od právneho názoru vysloveného Veľkým senátom v uznesení sp. zn. IVOBdo/2/2020 z 27. apríla 2021 (R 54/2021) odôvodnil s poukazom na početnú judikatúru ESĽP, ktorý poskytol súdnu ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi vlastníckeho práva vo svojich rozhodnutiach (Brosset-Triboulet a ďalší v. Francúzsko, Öneriyildiz v. Turecko, Beyeler v. Taliansko, Moskal v. Poľsko, Žáková v. Česká republika, Gladisheva v. Ruská federácia). A to aj v prípadoch, ak vnútroštátne právo určitého štátu neumožňovalo nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa, keď zároveň konštatoval predchádzajúce pochybenie štátnych orgánov v konaní, alebo ich dlhodobú nečinnosť.

18.1. Požiadavka predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako základný atribút právnej istoty je v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP napĺňaná prostredníctvom ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, medzi ktoré sa vzhľadom na potrebu výkladu čl. 2 CSP vo funkčnej jednote s čl. 3 CSP zaraďujú okrem najvyššieho súdu aj ústavný súd, Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor Európskej únie (pozri II. ÚS 574/2021).

18.2. Aj keď rozhodnutia ESĽP majú všeobecnú interpretačnú záväznosť a judikatúra ESĽP sa stala nepriamo a sprostredkovane súčasťou ústavného práva členských krajín (fakticky každé rozhodnutie ESĽP má účinok erga omnes), táto skutočnosť neznamena, že závery ESĽP možno aplikovať v dovolacom konaní vtedy, ak skutkové a právne okolnosti jednotlivého prípadu nie sú rovnaké alebo porovnateľné.

18.3. ESĽP v rozhodnutiach Brosset-Triboulet a ďalší proti Francúzsku, Öneriyildiz proti Turecku, Beyeler proti Taliansku a Moskal proti Poľsku v prvom rade zdôraznil, že ponímanie „majetku“ v prvej časti článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru má autonómny význam, nie je obmedzené na vlastníctvo fyzických statkov a je nezávislé od formálnej klasifikácie podľa vnútroštátneho práva: otázku, ktorú treba posúdiť, či je možné na okolnosti prejednávanej veci ako celok nahliadnuť tak, že z nich sťažovateľovi vzniká nárok na vecný záujem chránený uvedeným ustanovením (pozri Iatridis proti Grécku [veľká komora], č. 31107/96, § 54, ESĽP 1999 -II, a Öneriyildiz proti Turecku [veľká komora], č. 48939/99, § 124, ESĽP 2004-XII). Skutočnosť, že vnútroštátne právo určitého štátu neuznáva určitý záujem ako „právo“ alebo dokonca „vlastnícke právo“, nemusí nevyhnutne brániť tomu, aby bol dotknutý záujem za určitých okolností považovaný za „majetok“ v zmysle článku 1 Protokolu č. 1 (pozri Brosset-Triboulet a i. proti Francúzsku [veľká komora], č. 34078/02, rozsudok z 29. marca 2010, § 71).

18.4. Vo veci Öneriyildiz proti Turecku dospel súd k záveru, že sťažovateľ mal taký záujem (pozri bod 18.3.) na dome, ktorý bol nezákonne postavený na pozemkoch štátu, pretože štátne orgány daný dom tolerovali počas takmer piatich rokov (§ 127-129).

18.5. Vo veci Beyeler proti Taliansku ([veľká komora], č. 33202/96, § 104, ESĽP 2000-I) súd zistil, že sťažovateľ mal vlastnícky záujem na obraze napriek skutočnosti, že zmluva, na základe ktorej sťažovateľ obraz nadobudol, bola vnútroštátnymi súdmi vyhlásená za neplatnú, a zohľadnil pritom skutočnosť, že

sťažovateľ mal obraz vo svojom majetku po dobu niekoľkých rokov a že pri niekoľkých príležitostiach mali štátne orgány podľa všetkého za to, že sťažovateľ má na obraze faktický vlastnícky záujem, a dokonca že je jeho skutočným vlastníkom.

18.6. Vo veci Moskal proti Poľsku (č. 10373/05, rozsudok z 15. septembra 2009, § 45) súd uplatnil článok 1 Protokolu č. 1 na nárok na sociálne dávky, ktoré boli chybné priznané, pretože sťažovateľka bola v dobrej viere a príslušný orgán daný nárok v okamihu jeho priznania uznal.

18.7. Vo veci Gladisheva proti Ruskej federácii (č. 7097/10, rozsudok zo 6. decembra 2011) súd uplatnil článok 1 Protokolu č. 1 na základe toho, že zo strany verejných autorít došlo k zrušeniu vlastníckeho práva dobromyseľného kupujúceho k bytu z dôvodu podvodného nadobudnutia predchádzajúceho vlastníka od štátneho orgánu; bola konštatovaná neschopnosť štátneho orgánu posúdiť primeranosť pri podvodnom vyst'ahovaní dobromyseľného kupujúceho z bytu, nadobudnutého predchádzajúcim vlastníkom. Skutkové okolnosti prípadu sa týkali bytu, ktorý si v roku 2005 sťažovateľka kúpila v Moskve a začala tam bývať so svojím synom. Byt bol predtým vo vlastníctve mesta Moskva, následne ho v rámci privatizácie získala istá Y, údajná manželka zosnulého okupanta M, ktorému bol pridelený na sociálne bývanie. Y predala byt tretej osobe, ktorá ho následne predala sťažovateľke. V roku 2008 Ministerstvo pre bývanie v Moskve podalo žalobu proti sťažovateľke a predchádzajúcim vlastníkom bytu s tvrdením, že byt bol nadobudnutý podvodne osobou Y. Požiadalo súd, aby zrušil privatizáciu a všetky následné transakcie. Vnútroštátny súd žalobe vyhovel po zistení, že Y v skutočnosti nikdy nebola vydatá s M, a preto nemohla získať byt po jeho smrti. Ďalej odňal sťažovateľke vlastnícke právo k bytu a vyhlásil mesto Moskva za zákonného vlastníka. ESĽP konštatoval, že za týchto okolností mal riziko akéhokoľvek pochybenia štátneho orgánu znášať štát a chyby sa nemali napravovať na náklady dotknutej osoby. Sťažovateľka, ktorá bola zbavená vlastníctva bez náhrady a nemala vyhliadky na získanie náhradného bývania od štátu, tak znášala nadmerné individuálne bremeno, ktoré nebolo dostatočne odôvodnené dotknutým verejným záujmom. Vzhľadom na ústredný význam práv zaručených podľa článku 8 Dohovoru na identitu, seaurčenie a fyzickú a morálnu integritu jednotlivca, miera voľnej úvahy ESĽP vo veciach bývania bola v porovnaní s právami chránenými podľa článku 1 protokolu. č. 1 užšia, nakoľko po zbavení sťažovateľky jej vlastníctva vnútroštátne súdy automaticky vydali príkaz na jej vyst'ahovanie bez ďalšej analýzy primeranosti tohto opatrenia alebo konkrétnych okolností jej prípadu. Osobitne dôležité pre súd bolo aj to, že sťažovateľkin byt bol odňatý štátom a nie inou súkromnou stranou, ktorej záujmy v byte mohli byť ohrozené. Údajní príjemcovia na čakacej listine sociálneho bývania neboli dostatočne individualizovaní, aby umožnili porovnať ich osobné pomery s pomermi sťažovateľa. Napokon okolnosti sťažovateľky neumožnili jej získať náhradné bývanie, ani úrady neprejavili žiadnu dobrú vôľu poskytnúť jej trvalé alebo dokonca dočasné ubytovanie po jej vyst'ahovaní.

18.8. Vo veci Žáková proti Českej republike (č. 2000/09, rozsudok z 03. októbra 2013) sťažovateľka tvrdila, že bola zapísaná ako vlastníka pozemkov a požívala k nim plné vlastnícke právo. Mesto Třebíč, údajný skutočný vlastníka pozemkov, ju ako vlastníka uznal a uzavrel s ňou nájomnú zmluvu. V roku 1997 však bol na žiadosť mesta daný majetok zabraný, a to na základe trestného rozsudku vydaného v roku 1971, ktorý však už v danom okamihu nebol účinný, pretože bol dňa 27. marca 1991 so spätnou účinnosťou zrušený. Sťažovateľka bola správnymi orgánmi uvedená do omylu, že je vlastníkom pozemkov, a to až do okamihu, kedy vypršala zákonná lehota, kedy mohla uplatniť reštitučný nárok. Za vyvlastnenie neobdržala žiadne odškodnenie. Odôvodnenie námietky, že mala požiadať o vrátenie pozemkov podľa reštitučných zákonov, považovala sťažovateľka za absurdné. V dobe, kedy mohla taký nárok uplatniť, t. j. od 08. februára 1996 do 08. augusta 1996, bola katastrálnym úradom a mestom Třebíč uznaná (považovaná) ako vlastníčka pozemkov a mala pozemky vo svojom vlastníctve. Preto neexistovala žiadna osoba, ktorú by mohla o navrátenie majetku požiadať.

18.9. Pre ESĽP išlo potom o právne posúdenie, či sťažovateľka (ako pôvodná vlastníčka pozemkov), ktorej bol majetok odobratý štátom trestným rozsudkom (z dôvodu jej emigrácie z ČSSR), ktorý bol následne zrušený so spätným účinkom, sa môže s úspechom domáhať určenia svojho vlastníckeho práva v civilnom konaní (ak jeho vrátenie neuplatnila predtým v rámci osobitného reštitučného konania)

a to z dôvodu, že v určitom období (po roku 1989) ju aj samotné štátne orgány považovali a evidovali za vlastníčku pozemkov. Išlo tu teda o právne posúdenie, či je možné žiadať de iure o vrátenie vlastníctva k predtým štátom odobratej nehnuteľnosti v následnom civilnom konaní o určovacej žalobe, ak oprávnený vlastník skôr nevyužil možnosť navrátenia prostredníctvom osobitného reštitučného konania (z dôvodu, že v rozhodnej dobe ho štátna evidencia považovala za vlastníka a teda nemal dôvod podávať návrh na začatie reštitučného konania).

18.10. ESLP vec meritórne posúdil tak, že v dôsledku údajne púheho prehliadnutia či pochybenia na strane mesta a orgánov katastra preto došlo k zásahu do vlastníckych práv sťažovateľky, keď boli pozemky vedené na mesto Třebíč; osobitne konštatoval, že nikdy počas tejto doby neboli nijak dotknuté práva tretích súkromných osôb. V tejto súvislosti súd zdôraznil, že riziko plynúce z pochybení štátnych orgánov musí niesť štát a tieto omyly nie je možné napraviť na úkor poškodených jednotlivcov, najmä pokiaľ nie je v hre žiadny iný protichodný súkromný záujem (ods. 93). Súd ďalej vyjadril údiv nad skutočnosťou, že v roku 1997 sa mesto Třebíč mohlo stať vlastníkom majetku na základe rozsudku z roku 1971, ktorý bol už zrušený z toho dôvodu, že - podľa znenia zákona o súdnej rehabilitácii - nebol zlučiteľný s princípmi demokratickej spoločnosti nastolenej na ochranu práv a slobôd zaručených medzinárodnými nástrojmi v oblasti ľudských práv. Zásah v roku 1997 tak bol v skutočnosti založený na rozsudku, ktorý bol podľa vnútroštátnych právnych predpisov a podľa súdneho rozhodnutia žalovaného štátu nezlučiteľný s ľudskými právami.

18.11. ESLP poznamenal, že všetky vnútroštátne súdy žalobu sťažovateľky zamietli bez toho, aby posúdili meritum veci, z toho dôvodu, že sťažovateľka mala požiadať o vrátenie pozemkových parciel podľa reštitučných zákonov, namiesto využitia občianskoprávnej žaloby. Možnosť uplatnenia nároku podľa reštitučných zákonov však už sťažovateľka v okamihu zásahu zjavne nemala k dispozícii. V čase, keď mohla o vrátenie parciel požiadať, nemala žiadny dôvod tak urobiť, pretože mala v plnom vlastníctve minimálne časť pozemkov, ktorá sa nachádzala v katastrálnom území Třebíč. Takáto žiadosť by bola navyše vopred odsúdená na neúspech, pretože sťažovateľka bola v danej dobe ako vlastníčka pozemkov zapísaná v katastri nehnuteľností a správne orgány ju ako vlastníčku uznali. Rozhodnutie vnútroštátnych súdov tak v skutočnosti sťažovateľke neponechalo žiadnu možnosť účinne napadnúť opatrenia, ktorými došlo k zásahu do jej vlastníckych práv: v roku 1997 v tomto ohľade nemala primeranú príležitosť využiť reštitučné zákony, pretože lehoty stanovené na uplatnenie takého nároku už uplynuli a súčasne jej vnútroštátne súdy nepripustili občianskoprávnu žalobu. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené faktory ESLP dospel k záveru, že sťažovateľka ako jednotlivec bola nútená niesť neprimerané a nadmerné bremeno, ktoré nemožno odôvodniť legitímnym všeobecným záujmom sledovaným štátnymi orgánmi.

19. Z vyššie uvedenej skutkovej a právnej analýzy rozhodnutí ESLP je zrejmé, že zo strany odvolacieho súdu nebolo namieste odkazovať na aplikáciu záverov rozhodnutí Brosset-Triboulet a ďalší v. Francúzsko, Öneriyildiz v. Turecko, Beyeler v. Taliansko, Moskal v. Poľsko, Žáková v. Česká republika, Gladisheva v. Ruská federácia, pretože ide o rozhodnutia, ktoré nie sú vo vzťahu k riešenej právnej otázke prílišné pre odlišnosť, nielen skutkových okolností, ale predovšetkým jednotlivých právnych otázok v nich riešených. ESLP sa ani okrajovo nevenoval kritickým právnym problémom definovaných v judikáte R 56/2021, ktoré sú východiskovou bázou pre ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Zásada o analógii v skutkovom a právnom stave ako nevyhnutného predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, medzi ktoré patrí aj Európsky súd pre ľudské práva, je aplikovateľná aj na aktuálne rozhodovanie dovolacieho súdu.

19.1. Judikatúra ESLP vo veci Žáková proti Českej republike zdôrazňuje, že riziká plynúce z pochybení štátnych orgánov musí niesť štát a tieto omyly nemožno napraviť na úkor dotknutých jednotlivcov; platí to predovšetkým vtedy, pokiaľ nie je v hre žiadny iný protichodný súkromný záujem (...). Obdobne v prípade Gladisheva proti Ruskej federácii bolo pre ESLP zvlášť dôležité, že sťažovateľkin byt bol odňatý štátom a nie inou súkromnou stranou, ktorej záujmy v byte mohli byť ohrozené.

19.2. V preskúmvanej veci protichodný súkromný záujem existuje na strane žalobkyne, ktorej ochrana

ako pôvodnej vlastníčky sporných nehnuteľností je zaručovaná zásadou „nikto nemôže previesť viac práv, než má sám“ aj v prípade, že žalovaný pozemky nadobudol po tom, ako v obci Podbiel právoplatne skončilo konanie ROEP, za ktoré má niesť zodpovednosť štát a konal v dobrej viere v zápis v katastri nehnuteľností. Materiálna publicita údajov katastra nehnuteľností je však vyvrátiteľná a podmienená tým, či sa v konkrétnom prípade nepreukáže nesúlad údajov katastra so skutočným stavom. S touto okolnosťou musí byť opatrný nadobúdateľ uzrozumený, preto iba viera nadobúdateľa v správnosť údajov v katastri nestačí na prelomenie zásady *nemo plus iuris*. De lege lata vychádza náš právny poriadok z predpokladu, že ak zákon neustanoví inak, nikto nemôže previesť na iného vlastnícke právo, ktorým sám nemôže disponovať.

19.3. Pomerované touto optikou dovolací súd nezistil predpoklady primeranej aplikácie záverov rozhodnutí ESLP Brosset-Triboulet a ďalší v. Francúzsko, Öneriyildiz v. Turecko, Beyeler v. Taliansko, Moskal v. Poľsko, Žáková v. Česká republika, Gladisheva v. Ruská federácia.

20. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyně je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP). Z uvedeného dôvodu najvyšší súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.